

**Menadzment u pomorstvu  
Ekonomске integracije i EU**

# **Ekonomski aspekti zajednickog trzista u ugovorima EU**

**Prof. dr Nikola Milović  
nmilovic@t-com.me**



---

# 1. ZAJEDNIČKO TRŽIŠTE EU

---



# EKONOMSKA INTEGRACIJA

- Ekonomska integracija je osnovni stub evropskih integracija i do sada je uživala opštu podršku u Evropi.
- Svako u razmjeni na tržištu može da dobije ono što želi, iako su preferencije aktera različite.
- Ekonomska integracija smanjuje centralizaciju i rigidnost, a povećava:
  - Različitost
  - Kvalitet (bolji kvalitet ili niža cijena)
  - Slobodu izbora.

- **Ekonomске integracije** označavaju svako povezivanje država ili nacionalnih teritorija koje ima za posledicu širenje tržišta robe, usluga, kapitala i radne snage kao i jačanja konkurencije, što sve utiče na povećanje životnog standarda, privrednog rasta i razvoja učesnika te integracije.
- Zemlje mogu da se povezuju u okvirima različitih aranžmana, pri čemu se podrazumjeva da svaki viši oblik integracije sadrži i elemente koji su obuhvaćeni u prethodnoj, nižoj fazi integracije.

# Motivi ekonomskih integracija

1. Ekonomija obima;
2. Stvaranje/Odvraćanje trgovine;
3. Veća konkurentnost (cena, kvalitet);
4. Povećana specijalizacija;
5. Podsticaj inovaciji i tehnološkom napretku;
6. Niži transakcioni troškovi;
7. Poboľšana pregovaračka pozicija EU u svetu.

# Vrste ekonomskih integracija

- Najčešći oblici ili faze razvojnog puta i dolaska do potpune ekonomske integracije su:
  1. preferencijalni trgovinski sporazumi;
  2. zona slobodne trgovine;
  3. carinska unija;
  4. zajedničko tržište;
  5. ekonomska unija;
  6. monetarna unija;
  7. potpuna ekonomska integracija.

# 1. Preferencijalni trgovinski sporazumi

*engl. Preferential Trade Agreements*

predstavljaju najniži oblik integracije kojim se zemlje dogovaraju da u **medjusobnoj trgovini za određene proizvode primjenjuju niže carinske stope.**

Svaka od zemalja **zadržava pravo da u odnosu na treće zemlje primjenjuje sopstvenu nacionalnu carinsku tarifu.**

## 2. Zona slobodne trgovine

*engl. Free-Trade Area (FTA)*

zemlje u medjusobnoj razmjeni **djelimično ili potpuno ukidaju** carinske dažbine i druge prepreke trgovini, ali **prema trećim zemljama** i dalje primjenjuju sopstvenu trgovinsku zaštitu.



### 3. Carinska unija

*engl. Customs Union (CU)*

znači da **članice unije prema trećim zemljama uspostavljaju jedinstvenu carinsku i trgovinsku politiku**, koja podrazumjeva jedinstvene carine, kvantitativna ograničenja, režim uvoza i izvoza..

Carinska unija zemalja Beneluksa (Belgija, Holandija, Luksemburg)

## 4. Zajedničko tržište

*engl. The Common Market*

podrazumjeva ne samo integrisanje **tržišta robe, već i tržišta rada i kapitala** između zemalja članica.

U okviru zajedničkog tržišta postoji i visok stepen koordinacije, ne samo u **trgovinskoj politici, već i monetarnoj, deviznoj i fiskalnoj**.

## 5. Ekonomska unija

*engl. Economic Union*

se odlikuje uspostavljenjem modela jedinstvenog tržišta sa jedinstvenim istupanjem prema trećim zemljama u sferi ekonomskih i donekle u sferi političkih i bezbjedonosnih pitanja.

## 6. Monetarna unija

*engl. Monetary Union*

uspostavljanje ove unije predstavlja ključni korak u kompletiranju ekonomske unije.

Ona podrazumjeva postojanje **jedinstvene centralne banke**, samim tim i vođenje **jedinstvene monetarne politike**.

# 7. Potpuna ekonomska integracija

podrazumjeva da su zemlje članice u potpunosti prenijele sve elemente nacionalnog suvereniteta na nadnacionalne institucije integracionog sistema s krajnjim opredjeljenjem stvaranja jedinstvenog ekonomskog i političkog područja.

-predstavlja završetak integracionog procesa.

# Istorijat integracija

- 9.5.1950 – početak ujedinjenja “Dan Evrope”  
Belgija, Njemačka, Francuska, Italija, Luksemburg, Holandija
- Danska, Irska, UK (1973)
- Grčka (1981)
- Španija, Portugal (1986)
- Austrija, Švedska, Finska (1995)
- Poljska, Češka, Slovačka, Estonija, Litvanija, Letonija, Madjarska, Slovenija, Malta, Kipar (2004)
- Rumunija, Bugarska (2007)

# Istorijat integracija...

- Stvaranje tri evropske zajednice:
- Pariski ugovor 1951.g. EZUČ,
- Rimski ugovori 1957.g. EEZ, EURATOM.
- EEZ je uspostavljena 1968.g. (prelazni period do 12 godina za carinsku uniju, uvođenje programa za poljoprivredu)
- Brisel 1965.g. Ugovor o spajanju institucija tri zajednice u EZ do 1986.g.
- Prvo proširenje EZ i dilema “produbljenje – proširenje”

# Istorijat integracija...

- Decenija 70. – naftne krize, ali i produbljivanje integracije (samiti, monetarni sistemi, politička saradnja, policijska saradnja, naučno-tehnološki razvoj)
- Decenija 80. – ekonomski uspon (jedinствeno tržište, Jedinstveni evropski akt)
- Decenija 90. – institucionalni razvoj (ugovori), monetarna unija, ZSBP i pravosudje i unutrašnji poslovi (II i III stub saradnje),
- 21. vijek – EU postaje panevropska integracija sa trenutno 27 članica.



## Član 26. UFEU

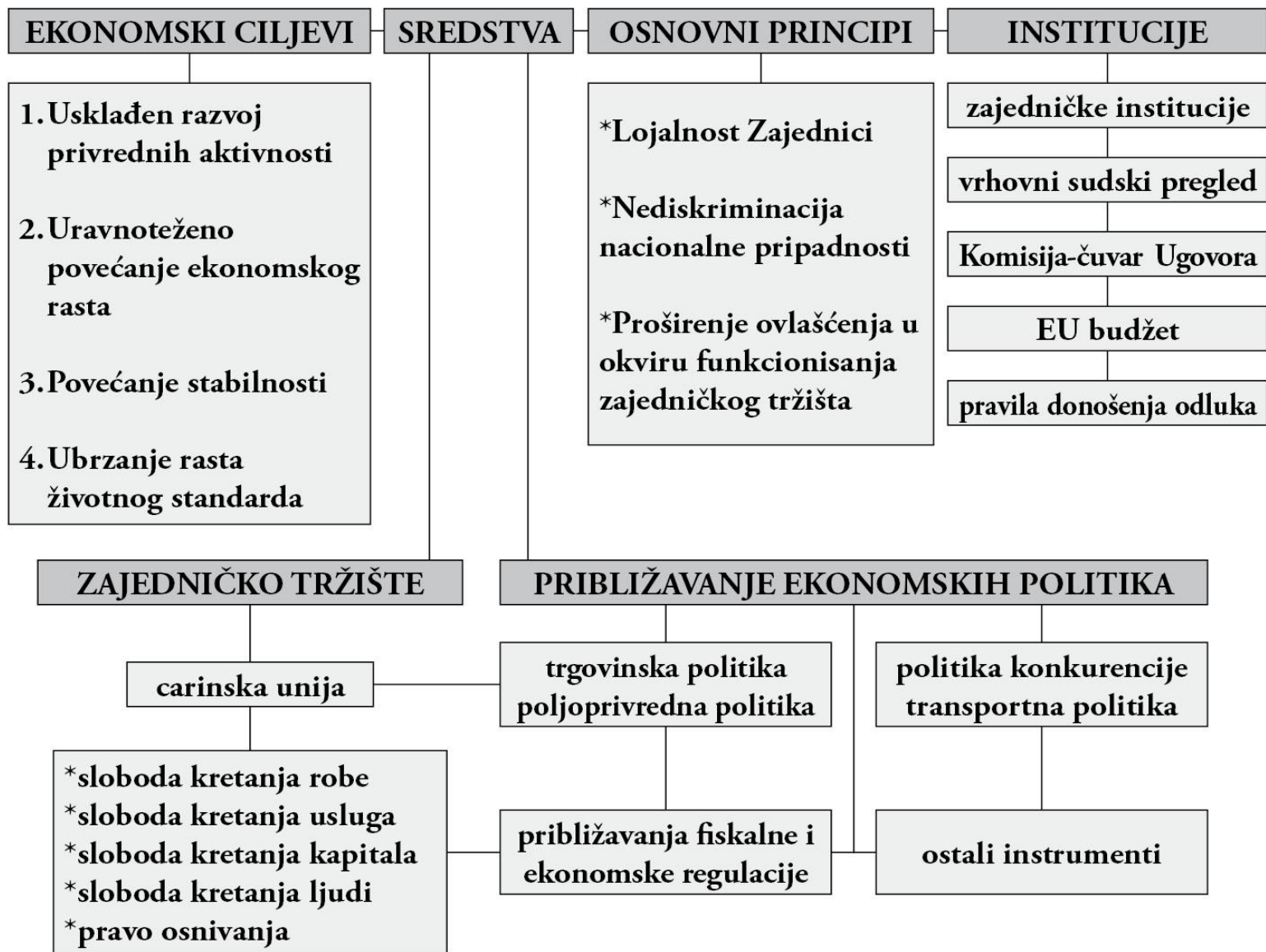
„Unutrašnje tržište predstavlja prostor bez unutrašnjih granica na kome je slobodan promet robe, kretanje lica, usluga i kapitala osigurano sa odredbama ovog Ugovora.“

# Zajedničko tržište(ZT)

- Jedan od najvećih poduhvata strukturnih integracija;
- Formiranje tržišta na osnovu **Carinske unije; (I stub ZT)**
- **30.7.1962.** – Uvodi se Zajednička poljoprivredna politika (CAP);
- ZPP olakšala stvaranje zajedničkog tržišta;(poljoprivreda kao aktivnost u kojoj je snažno izražen protekcionizam);
- CU koja je smanjila nivo cariskih barijera ali je **povećala** mogućnost za djelovanjem putem necariskih barijera;
- Postepeno smanjivanje vancarinskih barijera i uvođenje “**četiri slobode**” (II stub ZT):
  1. Kretanje ljudi,
  2. Roba,
  3. Usluga,
  4. Kapitala.

Razvoj **politike konkurencije (III stub ZT).**

# Ekonomska struktura Rimskog Ugovora



# Problemi prilikom nastanka ZT...

1. Granične formalnosti-povećanje troškova;
2. Nemogućnost obavljanja posla u drugim zemljama;
3. Uslužne djelatnosti koje ne funkcionišu na nivou zajednice;
4. Različite poreske stope koje vode smanjenju trgovine;
5. Javne nabavke koje su vezane za nacionalne proizvođače.

Sve ovo prouzrokovalo je visoke troškove, oko 2%BDP zemalja članica.

# CECCHINI REPORT , 1986

**Očekivani efekti eliminisanja barijera trgovini i proizvodnji, kao i efekti ekonomije obima na bazi smanjenja troškova su:**

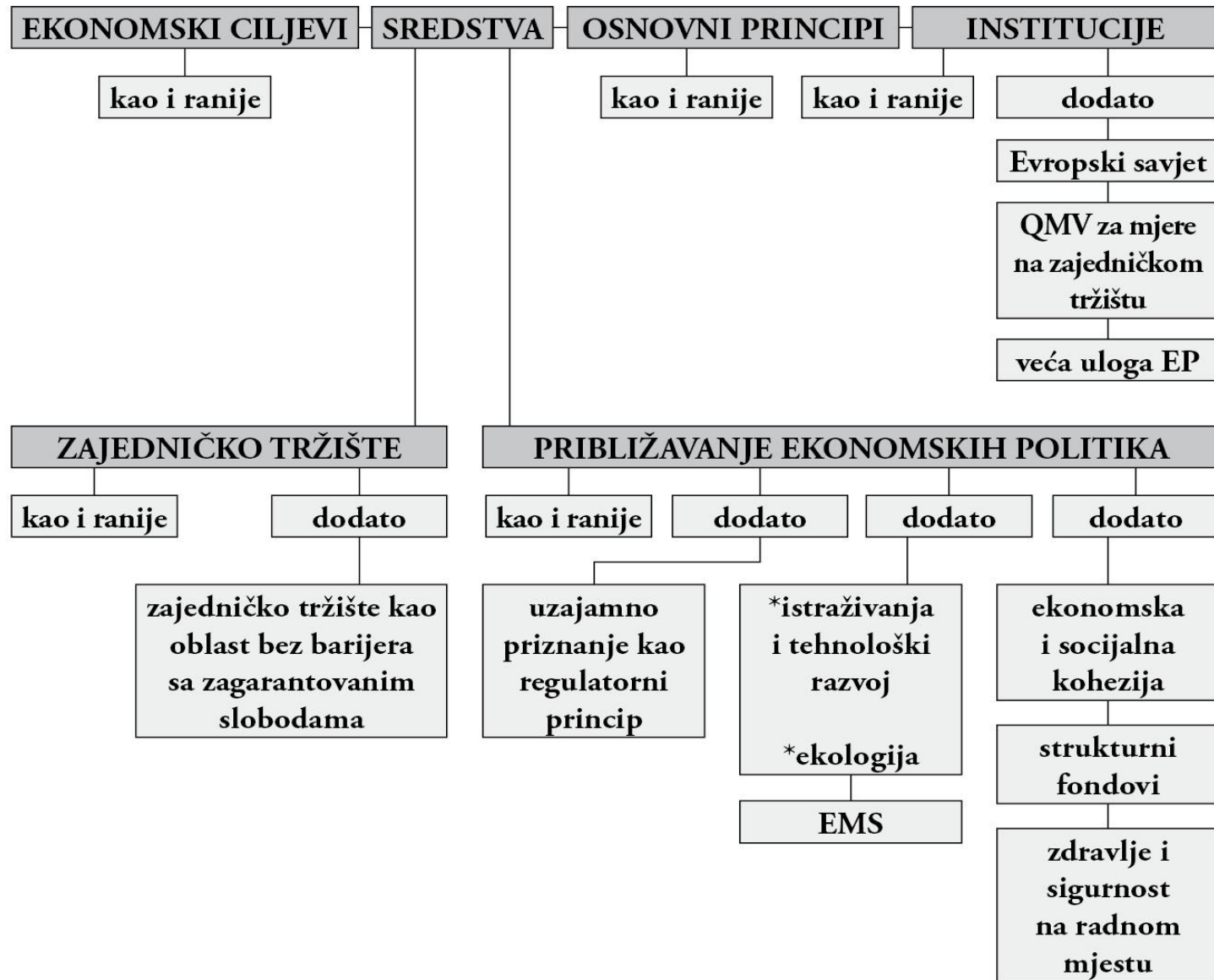
- uvećanje konkurencije i efikasnosti alokacije resursa,
- ekonomiju obima,
- specijalizacija proizvodnje,
- poboljšani pristup inovacijama,
- realokacija proizvodnje i trgovine,
- veća efikasnost i proizvodnju uopšte,
- kao i uvećana konkurentnost na ukupnom objedinjenom ekonomskom prostoru

Potpuno eliminisanje postojećih detektovanih prepreka na zajedničkom tržištu EU donijelo bi privredni dobitak iste veličine. Po istraživanjima Cecchinijeve studije predviđao se rast BDP cca 5%, smanjenje cijena 6% i otvaranje do 2 miliona novih radnih mjesta.

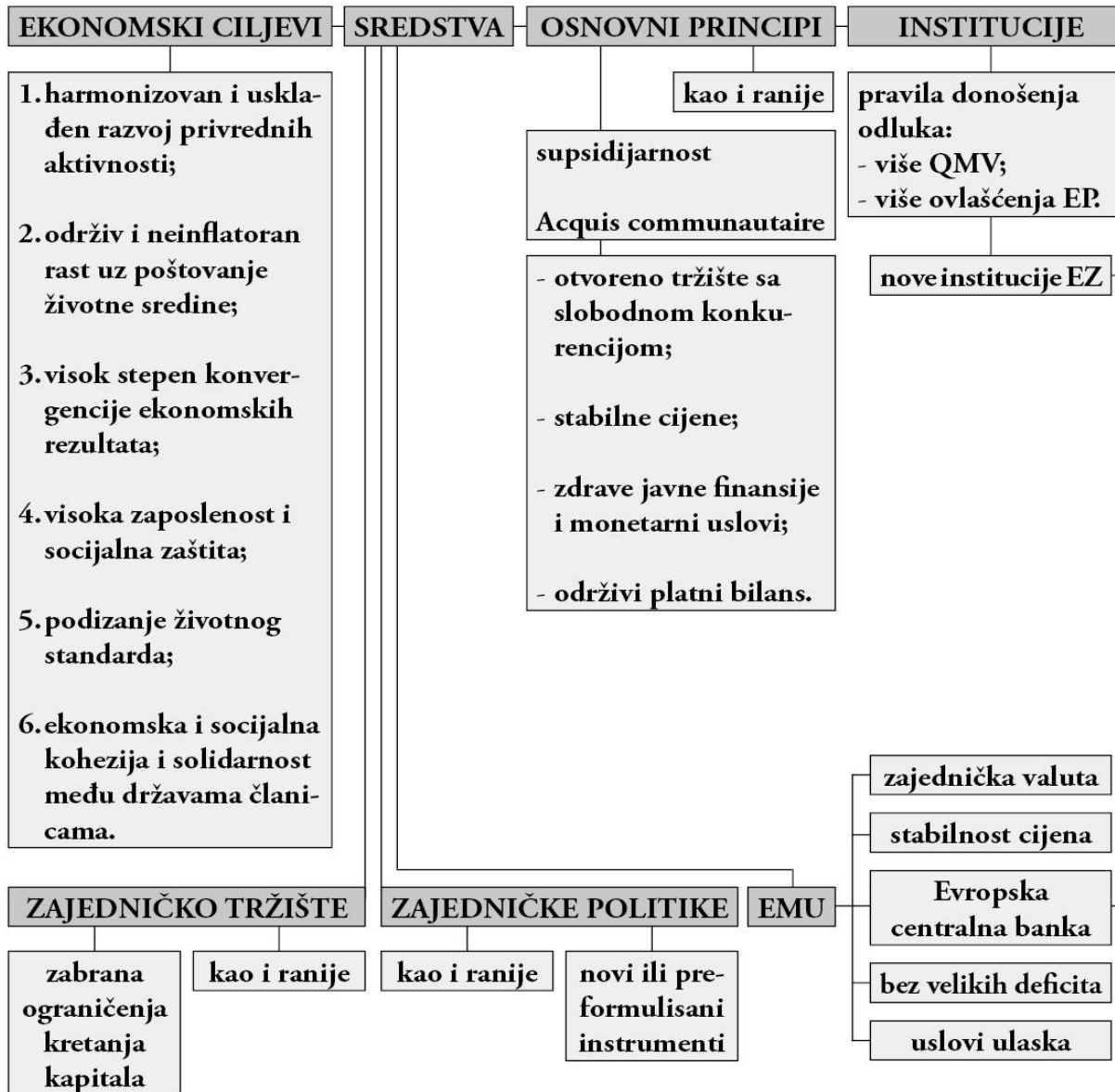
# 1986. Jedinštveni evropski akt(JEA)

- Ključan dokument u uvodjenju temeljnih sloboda, a samim tim i zajedničkog tržišta.
  - 1986.g. Pristupanje Španije i Portugala, tržište koje u tom trenutku ima preko 320 mil. stanovnika.
1. Institucionalne promjene i politički ciljevi;
  2. Novi sporazumi i prilagođavanja novih članica;
  3. Malo otpora za njegovo ratifikovanje.

# Jedinstveni evropski akt

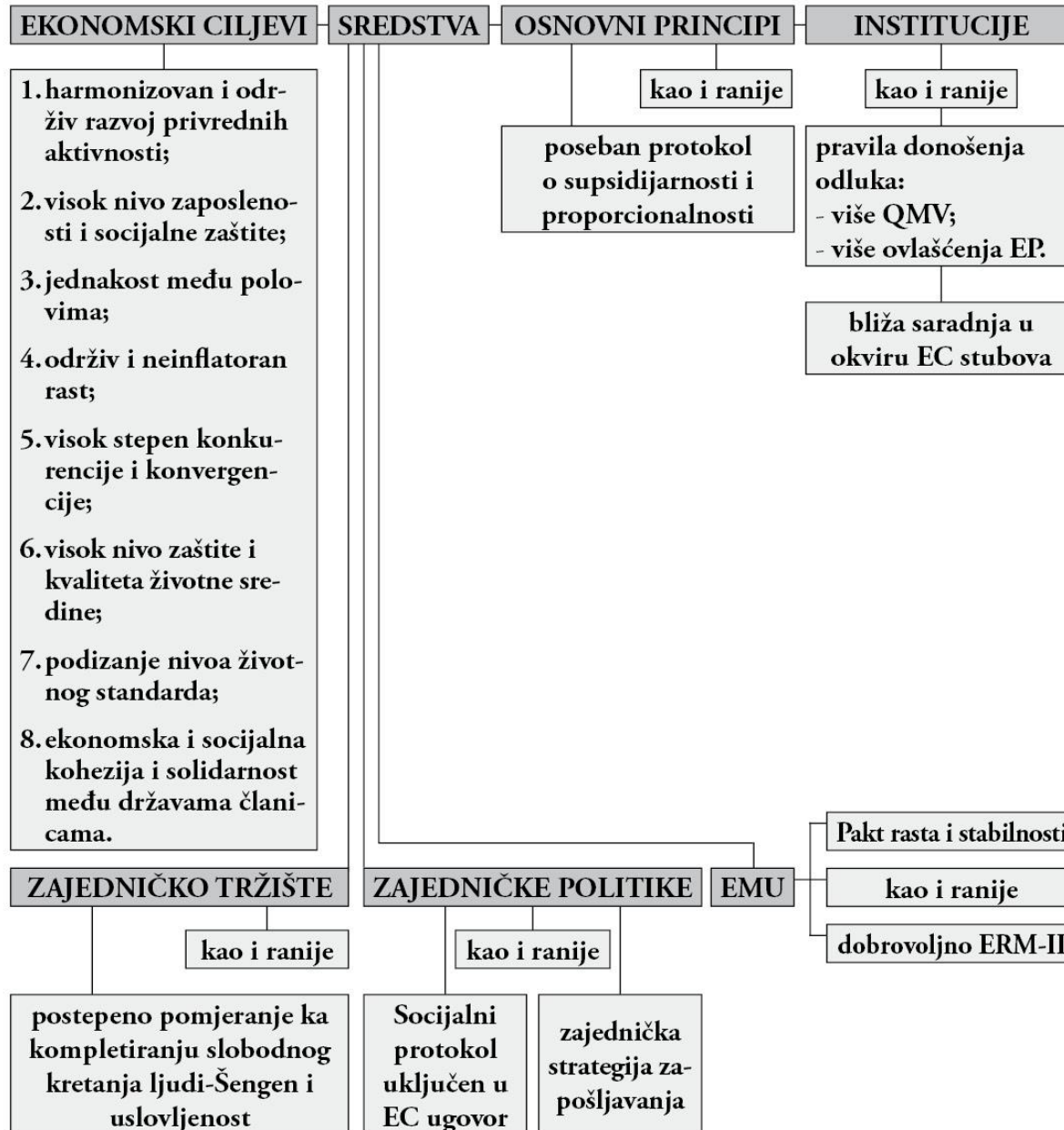


# Mastrihtski Ugovor





# Amsterdamski Ugovor



# Ugovor iz NICE 2001.g.

- 2001 – UGOVOR IZ NICE** – odmjeravanje glasova u Savjetu ministara (promjena u ponderaciji glasova u korist većih zemalja), u EK svaka zemlja po jednog komesara, rast fleksibilnosti u saradnji, zemlje članice odustale od prava na veto u 29 novih oblasti)
- **Ova dva ugovora donijela su dalju reformu institucija i omogućila da se EU širi na Istok**
  - **2004 - Ustav EU (Francusko i Holandsko “ne” 2005, obustavljen proces ratifikacije)**
  - **2007 – Reformski ugovor (Lisabonski sporazum), irsko “ne”, ponovljeni referendum u oktobru 2009, konačno, na snazi od 1.12. 2009.godine**

# Ugovor iz Lisabona 2010

- Unija postaje pravno lice;
- Tri stuba se stapaju u jedan;
- Uvodi se novi princip duplog kvalifikovanog većinskog odlučivanja;
- Afirmacija pravila su-odlučivanja između Evropskog parlamenta i Savjeta ministara, kao redovne zakonodavne procedure;
- Stabilno predsjedavanje Evropskim Savjetom (na period od 2 i po godine), sa mogućnošću jednog re-izbora;
- Osnivanje jedne pozicije: "Visoki predstavnik Unije za spoljnu poslove i politiku bezbjednosti";
- Pravo na građansku inicijativu;
- Unaprijedjenje demokratskog učešća, itd.

# Lisabonski ugovor

- Lisabonskim ugovorom jasno se precizira **rasporedjivanje ovlašćenja i nadležnosti između Evropske unije i država članica**. Ugovor pruža odgovor na pitanje „ko je zadužen za šta?”. Ovo je odlučujući element u procesu **demokratizacije Evrope** jer jača **nadležnosti na različitim nivoima vlasti**.
- "**Princip prenijetih nadležnosti**" garantuje da Unija ne može proširiti svoje nadležnosti na teret neke države a da prije toga ne dobije saglasnost države koja je u pitanju.
- Potrebno je napomenuti da Lisabonski ugovor uvodi **mogućnost vraćanja nadležnosti na države članice**

# Ugovor iz Lisabona 2010...

- osnovni cilj ekonomije EU:

«izgradnja visoko konkurentne socijalno-tržišne privrede».

| VRSTE NADLEŽNOSTI   | POLITIKE NA KOJE SE ODOSE  |  |
|---|--|--|
| <b>ISKLJUČIVA NADLEŽNOST EU (5 oblasti)</b>                                     | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. carinska unija,</li> <li>2. konkurencija,</li> <li>3. monetarna politika (euro),</li> <li>4. morski biološki resursi (dio ribolovne politike)</li> <li>5. trgovina</li> </ol>                |  |
| <b>PODIJELJENA NADLEŽNOST (11 oblasti)</b>                                      | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. unutrašnje tržište,</li> <li>2. socijalna politika,</li> <li>3. kohezija,</li> <li>4. poljoprivreda i ribolov,</li> <li>5. životna sredina,</li> <li>6. zaštita potrošača,</li> </ol>        | <ol style="list-style-type: none"> <li>7. saobraćaj,</li> <li>8. transevropske mreže,</li> <li>9. energija,</li> <li>10. sloboda,</li> <li>11. pravda i bezbjednost, kao i opšti okvir zdravstvene politike</li> </ol> |
| <b>UNIJA I ČLANICE (3 oblasti)</b>  | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. istraživanje i tehnološki razvoj,</li> <li>2. kosmos,</li> <li>3. humanitarna pomoć</li> </ol>   |  |
| <b>ISKLJUČIVE NADLEŽNOSTI DRŽAVA, EU SAMO KROZ DOPUNSKE POLITIKE(7 oblasti)</b> | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. zaštita zdravlja,</li> <li>2. industrija,</li> <li>3. turizam,</li> <li>4. obrazovanje i profesionalna obuka,</li> <li>5. građanska zaštita,</li> <li>6. administrativna saradnja</li> </ol> |  |

Hvala na paznji!